

VINTILĂ HORIA - GOD WAS BORN IN EXILE OR EXILE AS REDISCOVERY
OF BEING

Mihaela-Niculina Jurje (Tănasă)

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca - Baia Mare Northern University
Center

Abstract: For the writer Vintilă Horia, the novel, as a privileged species of the epic, represents a technique of knowledge, a way of expression that makes the word an opportunity to present the world, that includes everything: society, matter, spirit. The novelist, like the philosopher, in Horian vision, can give the world the possibility of a gnoseological synthesis.

The gnoseological novel, which takes the place of the realistical one in the vision of Vintilă Horia, that loses its notoriety after the Second World War in front of a lecturer who didn't want anymore a literature that brought ordinary faces to him, gives the sincere image of some intense inner feelings, the work itself being nothing more but the reproduction of a tumultuous inner landscape.

Forced by an obtuse regime to take the path of the exile, Vintilă Horia lives the condition of the exile in a dramatic way, with the soul and thoughts always turned back to the country. Exile, as a final experience, appears to the writer as a way of purification and initiation in the deep and spiritual mysteries of existence. He realizes that the only truly important and true space is memory and soul. Exile means nothing else but a return to the inside, to the depths of being, a return to the truly important values, namely, the spiritual values. In this context, deeply anchored in the depths of being, the novel "God was born in exile" was born.

The creation, as a whole, constitutes a profound meditation on the condition of intellectual exile and, in particular, spiritual. Beyond the fact that the novel captures the last years of Ovid's life, the intention of the author is not to give us a chronicle, his purpose being to present us the eternal condition of the exiled.

The novel, in itself, is embodied in an exemplary work that reiterates the dramatic condition of mankind, driven out of Heavenly Heaven and at the same time its attempt to find its way. This condition of ejection, loneliness is lived by the intellectual of the twentieth century, forced to take the path of wandering towards the re-establishment of being.

Keywords: revelation, gnoseological novel, topos, conversion, exile, travel, initiation.

Pentru scriitorul Vintilă Horia romanul, ca specie privilegiată a epicului, reprezintă o tehnică de cunoaștere, o modalitate de exprimare care face din cuvânt o posibilitate de prezentare a lumii ce cuprinde totul: societate, materie, spirit. Romancierul, precum filozoful, în viziune horiană, poate oferi lumii posibilitatea unei sinteze gnoseologice.

Romanul gnoseologic, care preia în viziunea lui Vintilă Horia locul celui realist ce își pierde notorietatea după cel de-Al Doilea Război Mondial în fața unui lector ce nu-și mai dorea o literatură care îi aducea în față chipuri obișnuite, scene neimportante din viața pe care fiecare o înțelege, o întâlnește, o poate retrăi, redă imaginea sinceră a unor trăiri interioare intense, opera în sine nefiind altceva decât reproducerea „unui furtunos peisaj interior”¹. Astfel, acest tip de roman ar putea fi reprezentat magistral, prin viețile unor mari personalități

---

¹Vintilă Horia, Scriitorul tânăr și estetica non existenței, „Meșterul Manole”, Anul II, Nr. 13, ianuarie – martie, 1940, p. 48.

sau factori ai istoriei, aflată în momente cruciale prin conflictul a două mentalități de viață diferite. Prin urmare, nu întâmplător, principalele opere epice vor fi dedicate unor personalități ale spiritului și artei universale, conștiințe contradictorii și superioare ce au avut șansa sau neșansa de a trăi între două lumi antitetice „una structurată materialist și antropocentric, cealaltă spiritualistă și metaistorică, una în declin în raport cu cealaltă și, dacă există condiții, aflate într-un conflict care să declanșeze catastrofa”².

Forțat de un regim obtuz să ia calea exilului, scriitorul trăiește condiția de exilat la modul dramatic, cu sufletul și gândul mereu întoarse spre țară. Suferința datorată rupturii de spațiul natal, l-a determinat să refacă neconținut conexiunile cu țărâmul din care a fost rupt. Îndepărtarea de țară va face, ca treptat, imaginea spațiului matrice să i se înveșmânteze de aura mitului, și să se transpună în operă, ca simbol al spațiului binecuvântat, chiar și atunci când viața se desfășoară „peste mări și țări”. Astfel, ca o revelație interioară, exilul, ca experiență limită, cu nostalgii dramatice, îi apare scriitorului ca o modalitate de purificare și inițiere în tainele adânci și spirituale ale existenței. El conștientizează că singurul spațiu cu adevărat important și veridic este cel al memoriei și al sufletului. Exilul nu înseamnă până la urmă altceva, decât o întoarcere spre interior, spre străfundurile ființei, o întoarcere spre valorile cu adevărat importante și anume valorile spirituale. Acest spațiu al interiorității, al sufletului în toată complexitatea lui va deveni pentru scriitorul și omul Vintilă Horia, primordial. În acest context, adânc ancorat în străfundurile ființei, ia naștere romanul „*Dumnezeu s-a născut în exil*”.

Romanul a fost scris la Madrid între anii 1957-1958, în urma unei întâlniri decisive a scriitorului cu opera poetului latin Ovidiu, exilat la Tomis. „Tema <<Ovidiu>> mă obseda... Tema exilului și a lui Ovidiu ca simbol al exilului. Se împlineau două mii de ani de la nașterea lui Ovidiu și se pregătea în toată lumea sărbătorirea acestui eveniment”³. Lecturând „Tristele” și „Ponticele”, Vintilă Horia s-a recunoscut în ele, identificându-se cu modelul său, redând astfel propria experiență „...era o vreme de septembrie - și recitam mergând singur, din <<Tristia>>. Recitam către România... Eram sigur că vântul va avea să le ducă acolo. Mă oprea un fel de nebunie, de disperare, pentru că știam că sunt atât de departe, alergam pe plajă și plângeam... Era, poate, prima încercare tragică și prima combinație între exil ca o cunoaștere și posibilitatea de a transforma această cunoaștere în operă literară”⁴. Travaliul romanului nu se sfârșește aici. Cuprins de febra creației, scriitorul încearcă vreme de doi ani să parcurgă tot ce s-a scris despre poetul latin, neștiind dacă să facă o monografie, un studiu literar sau un roman despre acesta. Îngrozit de ce avea să facă, se refugiază în poezie, scriind un volum de versuri în limba română „*Jurnal de copilărie*”. Face acest lucru „ca o justificare și ca o fugă de romanul lui Ovidiu, care venea spre mine... Îmi era clar că trăiam momentul unei mari încercări: ori scriam o carte bună, ori se termina cu mine ca scriitor. Amânând momentul supremei încercări, scriam trei-patru poezii pe zi. Eram din ce în ce mai conștient că drumul meu era spre roman. M-am întors din vacanță la Madrid și, prin octombrie 1957, într-o noapte, mi-a venit în minte prima frază a romanului. În limba franceză, nu în română. [...] Am scris prima frază, am continuat și am scris romanul în șapte luni”⁵.

Odată finalizat, romanul îi va aduce scriitorului Vintilă Horia, recunoașterea internațională. Cartea este tradusă în 14 limbi, iar în anul 1960, obține premiul Goncourt.

Opera, în ansamblul ei, se constituie într-o meditație profundă asupra condiției exilatului intelectual și, în special, al celui spiritual. „Romanul-confesiune sau, subspecia

---

²Marian Popa, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, Semne, București, 2009, p.1079

³Marilena Rotaru, *Întoarcerea lui Vintilă Horia*, Ed. Ideea, București, 2002, p.59

⁴Idem, p. 59-60

⁵Ibidem, p. 60

narativității, romanul-jurnal scris la persoana întâi edifică o efigie heraldică a timpului, conjugare a timpului istoric și al celui mitic în orizontul unei vaste drame ontologice și al unei profunde și răscolitoare revelații în ordinea cunoașterii”⁶.

Romanul surprinde pe parcursul demersului epic ultimii opt ani din viața poetului roman Publius Ovidius Naso. În anul 9 e.n., acesta este exilat de către împăratul Octavian Augustus la Pontus Euxin, deoarece devenise incomod din momentul în care începuse să frecventeze cercurile neopitagoreice care, prin ideologia lor, compromiteau religia politeistă, oficială, de la Roma. Un alt motiv îl constituie faptul că, poetul este învinuit că prin versurile sale a contribuit la degradarea morală a tineretului. Din această perspectivă, Ovidiu ca personalitate marcantă a Imperiului, este considerat periculos.

Sosit la Tomis în primăvara anului 9 d. Hr., Ovidiu nu va mai părăsi niciodată tărâmul geților, deoarece nici Augustus, nici Tiberiu nu-l vor elibera din surghiun. La Tomis, pe malurile Pontului Euxin drumul vieții sale se va încheia după opt ani de exil. Lecturând romanul, ni se revelează ideea că, exilul a fost pentru poetul latin, la fel ca pentru scriitorul Vintilă Horia, disperare și libertate în același timp. „Exilul a fost pământ al așteptării și al revelației”⁷.

Dincolo de faptul că romanul surprinde ultimii ani din viața lui Ovidiu, totuși intenția autorului nu este aceea de a ne oferi un roman-cronică, chiar dacă s-a documentat din numeroase surse istorice pentru a reconstitui ultimii ani din viața poetului latin, scopul fiind acela de a „vorbi de eterna condiție a exilatului. Prozatorul se recunoaște în destinul zbuciumat al lui Ovidiu, astfel încât abordând trecutul el vorbește cu predilecție despre prezent”⁸.

În ceea ce privește organizarea demersului narativ este important să precizăm că „Dumnezeu s-a născut în exil” este o carte confesiune, redactată la persoana întâi „roman-jurnal”⁹ ce redă ultimii opt ani din viața celui din urmă poet al Romei antice. Abordarea persoanei întâi în relatare are rolul de a spori autenticitatea trăirilor personajului.

Cei opt ani înregistrează succesiv și cronologic anii exilului, reluând amintirile din viața petrecută la Roma, dar care se îndepărtează tot mai mult o dată cu trecerea anilor. Anii de exil surprind și trecerea de la o existență romană modernă, privilegiată și lipsită de griji, la o existență de factură interioară, îndreptată mai mult spre sine și pentru un Dumnezeu unic, înainte doar ghicit și prefigurat în tradiție pitagoreică. De-asemena, scriitorul surprinde și acomodarea poetului latin cu viața daco-geților, cu obiceiurile și tradițiile acestora.

O serie de evenimente ce se petrec în acești ani sunt demne de menționat: călătoriile în „țara geților”, atacul geților mânați de foame și sărăcie, întâlnirea cu preotul dac în muntele unde se află slujitorii lui Zamolxis, discuția cu medicul Teodor ce-i dezvăluie participarea sa la nașterea Mântuitorului, evenimente ce nu sunt altceva decât trepte spre metamorfozarea lui Ovidiu, care descoperă că nu va muri de această moarte mai stricăcioasă decât cea de pe urmă.

Obligat să-și asume prezentul în acest loc de la capătul lumii civilizate, definit la început ca un spațiu al tristeții și singurătății, Ovidiu învață să trăiască diferit, să se purifice de stilul vieții de până atunci marcat exclusiv de plăcerile trupești și materiale, golindu-se pe sine de tot ce însemna vremelnicie, pregătindu-se astfel spre o înnoire a ființei. Locul în care trăiește, devine pentru Ovidiu un topos al inițierii, un cronotop antitetic, ce îi va sfâșia ființa

---

⁶Ion Vlad, *În labirintul lecturii*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1999, p.166

⁷Pompiliu Crăciunescu, *Vintilă Horia: transliteratură și realitate*, Traducere din limba franceză de Olimpia Coroamă, Ed. Curtea veche, București, 2011, p. 73

⁸Gheorghe Glodeanu, *Incursiuni în literatura diasporei și a disidenței*, Ed. Libra, București, 1999, p. 118

⁹Idem.

între orașul pierdut Roma, ca spațiu dionisiac, al trăirilor dezlănțuite și plenare, și Tomis, orașul trăirii austere, al însingurării și de ce nu, al morții. Etimologic vorbind, numele orașului Tomis își are sorginea în termenul grecesc „tomy” care înseamnă „ruptură”, „amputare”, ceea ce în plan simbolic sugerează „ruperea” poetului latin de viața anterioară, „amputarea” trăirilor dionisiace spre revelarea adevăratelor valori ale existenței, cele de factură spirituală caracterizate de perenitate și dăinuire.

Jurnalul fictiv al lui Ovidiu începe abrupt și orgolios, nu fără să marcheze suferința pricinuită de ruptura de spațiul natal: „Închid ochii ca să trăiesc. Și ca să ucid. Pentru asta eu mă dovedesc cel mai tare, căci el nu închide ochii decât ca să doarmă, iar somnul însuși nu-i aduce nici o mângâiere. [...] Odihna îl lasă singur, cu conștiința și cu remușcările lui, cu regretul de a fi acționat întotdeauna în chip de om puternic, adică de om înspăimântat de propria putere. [...] E slăvit ca un zeu, dar nimeni nu-l iubește. Căci este făuritorul Păcii pentru toți și a întemeiat cel mai mare imperiu al tuturor timpurilor, dar mai este îndeosebi și pricina Spaimei, a spaimei celorlalți și a propriei sale spaime”¹⁰. „Închid ochii și trăiesc. Eu sunt poetul, el nu este decât împăratul”¹¹.

Adâncirea în sfera imaginarului, a memoriei îi oferă posibilitatea de a se sustrage prezentului ostil. Privirea pătrunde în adâncimea interioară a ființei, iar confesiunea devine un mod de supraviețuire, o posibilitate de a se regăsi și de a-și învinge spaimele. Amintirea, înseamnă de fapt, uciderea timpului prezent, situat într-un spațiu închis, sălbatic invadat de pustietate. Descrierea cetății Tomisului are adânci conotații lirice: „Marea se jelește în depărtare, iar valurile ei se transformă, în întuneric, în lungi spectre de gheață [...] geamătul mării pare glasul însuși al nopții ca și cum timpul ar avea glas și s-ar face auzit într-un singur punct de pe pământ: aici”¹².

Ceea ce trăiește Ovidiu la Tomis este o dramă a cunoașterii de sine și a revelării credinței. Trăind în acest univers damnat, personajul se transformă într-un răzvrătit, ce îndrăznește să se revolte împotriva zeilor, dar și împotriva puterii și a Imperiului pe cale să se destrame. Dacă zeii nu mai există, Ovidiu, ucenic al lui Pitagora, refuză să mai creadă, așteptând cu nerăbdare revelarea unei credințe noi. Acceptarea acestui spațiu nou îi poate revela puritatea unei religii noi, inițierea în tainele ei însemnând libertate și o nouă viziune asupra morții.

Aflat departe de mirajul Romei, lui Ovidiu i se dezvăluie tot mai clar abuzurile puterii imperiale, pacea Romei nefiind decât o pace a fricii, unde este suficient cuvântul unui sclav ca să-ți pierzi libertatea. Dincolo de aceste cuvinte, scriitorul Vintilă Horia prezintă imaginea atemporală a regimurilor totalitare, Ovidiu putând fi în acest sens, contemporan cu el.

Convins că Roma e singurul loc în care viața poate fi trăită, format și educat într-o lume exclusiv politeistă, Ovidiu este forțat să ia contact cu un spațiu religios, influențat de un Dumnezeu unic, conștientizând de fapt, că viața poate fi trăită oriunde și că „nu avem nevoie de tot ce ne dorim pentru a fi fericiți”¹³, așa cum îi spune Dochia, inițiatorea lui în descoperirea sinelui adevărat.

Dochia, femeia getă care are grijă de el, va declanșa în ființa lui Ovidiu, transformarea, metanoia, fiind cea care va reuși să-l apropie și să-l împace cu pământul exilului. Ea îl însoțește în prima călătorie, într-un sat de pescari, unde îl va cunoaște pe romanul fugar Mucaporus, de la care va învăța semnificația libertății: „să fii stăpân peste

---

¹⁰Vintilă Horia, Dumnezeu s-a născut în exil, Traducere din limba franceză de Ileana Cantuniari, Ed. Art, București, 2008, p. 13

¹¹Idem, p. 14

¹²Ibidem

¹³Ibidem, p. 39

zilele și nopțile tale”¹⁴ „libertatea se plătește scump, dar își merită întotdeauna prețul. E de ajuns să știi să alegi: o existență nouă, oriunde, dincolo de fruntariile imperiului, un Dumnezeu nou, cel adevărat, pentru a renaște chiar aici, pe pământ. Totul este cu putință. Trebuie să avem, din când în când, curajul de a dezerta, de a o rupe brusc cu trecutul”¹⁵.

Odată cu trecerea timpului, chiar dacă această trecere nu reușește să șteargă în totalitate umbrele trecutului, acesta se estompează sub dificultatea unei așteptări indefinite. Așteptarea este cea care îi guvernează pentru o lungă bucată de vreme existența ce se amestecă inevitabil cu îndoiala. Drumul acesta de la îndoială spre certitudine formează axa principală a romanului. Putem vorbi despre un drum inițiativ ce își are începutul în centrul lumii de atunci, Roma spre centrul spiritual al credinței monoteiste, aflat pe tărâmul dacic. Din această perspectivă, Dacia lui Zamolxis devine un topos al experiențelor esențiale, fără de care viața sa ar fi rămas lipsită de sens, goală, deoarece Ovidiu recunoaște după cinci ani de exil că în țara dacilor a învățat mai mult decât în tot restul vieții sale.

Drumul lui Ovidiu înseamnă și drumul spre sine dar și spre oameni. Călătoriile întreprinse îi vor descoperi oamenii locului, obiceiurile, modul de viață. Ceea ce i se va revela este o lume fascinantă, plină de înțelepciune, împăcată cu sine, o lume armonioasă și total diferită de cea a Romei. Astfel, ceea ce îl fascinează în mod deosebit este stilul dacilor de a muri, „iar moartea îl interesează îndeosebi pe Ovidiu, devenit un amant întârziat al ei, departe de trecutul lui, înfricoșat de golul în care surprinde puterea răpusă a zeilor”¹⁶. Pentru getodaci, moartea este un prag ușor de trecut pentru că el deschide calea vieții adevărate. Și-apoi, e vorba doar de o moarte a trupului deoarece sufletul este adus prinos de bună mireasmă unui zeu unic, necunoscut încă, însă anticipat de Zamolxis. Un singur zeu și nu o mulțime, precum în lumea din care venea.

Existența acestui zeu unic trezește în sufletul poetului roman îndoiala dar și curiozitatea asupra a ceea ce urma să i se întâmple. „Ceva neașteptat se va întâmpla, ceva care a început deja să se întâmple, nu știu ce, nici unde, dar văzduhul e plin de acest ceva, saturat la fel ca de o umiditate pe care oamenii cei mai sensibili o simt, fără să-i cunoască numele, și care va reda neamului omenesc prospețimea unui nou început. Nu pot exprima acest lucru, care ar putea fi un nou Dumnezeu, un nou popor, un nou soare pe cer sau, poate, altceva necunoscut oamenilor, dar știu că asta se va întâmpla”¹⁷.

Călătoria inițiativă a poetului spre revelația de sine continuă spre muntele sfânt al dacilor, Kogaionon. Demersul epic surprinde și câteva evenimente istorice în ajunul cuceririi acestui ținut de către romani: războaiele interne, invaziile sarmaților, alianțele dacilor. În drumul său va fi inițiat de alte voci, precum Comozous, Scoris, Sedida și preotul dac de la Poiana Mărului. Conform lui Pompiliu Crăciunescu această călătorie a lui Ovidiu este marcată „de două momente (sau două trepte) în care vocile și spațiul fuzionează la un asemenea nivel, încât capătă intensitatea fulgerului; într-adevăr, sunt adevărate străfulgerări de conștiință. Am putea numi aceste două momente cruciale ale călătoriei interioare ale poetului-personaj ignoranța luminoasă (Comozous) și, respectiv, așteptarea luminoasă (preotul)”¹⁸. Privind din această perspectivă a călătoriei interioare, Ovidiu parcurge un drum de la ignoranța neintenționată sau din întunericul ființial în care se afla spre lumină ca o formă de revelare a adevăratelor esențe ale spiritului.

---

¹⁴Ibidem, p. 78

¹⁵Ibidem

¹⁶Virgil Ierunca, Subiect și predicat, Ed. Humanitas, București, 1993, p. 251

¹⁷Vintilă Horia, Dumnezeu s-a născut în exil, Ediția citată, p. 119

¹⁸Pompiliu Crăciunescu, Op. cit., p. 89

Poetul se află la granița dintre a cunoaște ceva și a nu cunoaște. Uimit de frumusețea spațiului ce-l înconjoară, un spațiu ce trimite nu întâmplător la spațiul mioritic al lui Lucian Blaga, prin alternanța deal-vale care nu exprimă altceva decât complexitatea sufletului românesc, Ovidiu este cuprins de o pace interioară inexplicabilă, pace ce prefigurează libertatea pe care ființa umană o poate resimți prin raportarea la divinitate, ca o formă plenară a păcii interioare. „O pace care glăsuiește despre un trecut sau despre un viitor foarte îndepărtat, când sufletul omenesc avea sau va avea forma acestui peisaj. Simt că trăiesc fără teamă, pentru prima oară de când exist”¹⁹.

Faptul că spațiul străbătut de poet este lipsit oarecum de trasarea unor forme clare, oferă acestuia imaginea „pământului făgăduinței” la care visează acei locuitori din preajma Dunării și omenirea în ansamblul ei, fără să o știe însă. De fapt, când Comozous îi prezintă lui Ovidiu ritualul celor aleși îi vorbește despre acest pământ al fericirii eterne: când cel ales, își pierde viața cu inima străpunsă de vârfulurile lăncilor, câștigă de fapt viața veșnică alături de Zamolxis, viața aici pe pământ neavând nici o însemnătate. Idealul suprem al dacilor nu-l reprezenta slava pământească, păstrarea acestui trup pe care el îl consideră bunul suprem, ci „fericita veșnicie, dincolo de limitele acestui trup pieritor, simbol al durerii și al efemerului”²⁰. Prin relatarea acestui ritual, Comozous îi oferă lui Ovidiu imaginea spirituală a lumii dacice. În acest context, Ovidiu observă frumoasa contradicție a acestui popor care dacă ar reuși să-și unească forțele ar putea fi stăpân peste toate popoarele lumii, însă nu-și vor dori niciodată să obțină o asemenea cinste, deoarece ei nu caută să placă celor lumești, și nu caută slava deșartă. Și atunci ne-ntrebăm, oare această dorință a împlinirii sufletești nu este cea care va izbăvi lumea, implicit și pe poetul nostru?

Din perspectiva aceasta a aflării și căutării împlinirii interioare, „*Dumnezeu s-a născut în exil*” este o narațiune ce „cultivă taina și dezvăluie căutarea ei statornică”²¹. Poetul latin exilat simte chemarea, semn că făcea parte din seminția celor aleși, spre această taină care va dezvălui răspunsul la întrebarea esențială a lumii și va da sens acesteia. Risipit într-o lume guvernată de plăceri materiale și trupești, în iubiri care nu l-au împlinit și pe care nu le-a înțeles, Ovidiu încearcă să deslușească taina acestui spațiu pe care la început l-a simțit ostil. Și-atunci, poetul nostru nu este altceva decât proiecția omului de oricând și de pretutindeni, idee pe care Vintilă Horia vrea să o transmită dincolo de paginile operei sale.

Și cum fiecare dintre noi avem nevoie uneori de cineva care să ne deslușească taina, pregătindu-ne sufletul spre lumină, vocea preotului dac îi va dezvălui și facilita lui Ovidiu comunicarea directă cu dumnezeirea, și implicit taina.

Vocea preotului dac inaugurează așteptarea lui Dumnezeu într-un cadru paradisiac, Poiana Mărului, un spațiu privilegiat al luminii, adevărată oază de liniște interioară, propice comunicării cu divinitatea. Acesta știe să dezvăluie taina și poetul o sesizează pentru prima dată cu adevărat.

Drumul spre Poiana Mărului se face printr-o potecă abia creionată, poteca cea strâmtă a vieții adevărate care duce la izbăvire și împlinire. Aici, în Poiana Mărului, așteptarea primește un răspuns: vestirea Dumnezeului unic, ce va aduce cu sine o religie a binelui și a iubirii. Poetul latin descoperă în acest tărâm al geților „avant la lettre, cel mai autentic

---

¹⁹Vintilă Horia, *Dumnezeu s-a născut în exil*, Ediția citată, p. 123

²⁰Idem, p. 124

²¹Nicolae Florescu, *Vintilă Horia între ieșirea din a exista și intrarea în a fi*, Ed. Jurnalul literar, București, 2014, p. 261

creștinism, iar mesajul lui Vintilă Horia este cu atât mai tulburător cu cât face din patria sa de origine leagănul noii civilizații după Hristos, ancorând-o pentru totdeauna în mit”²².

Întâlnirea cu preotul dac îi descoperă lui Ovidiu o serie de adevăruri ce alcătuiesc de fapt, taina. Acesta îi dezvăluie faptul că exilul reprezintă pentru el doar o pregătire pentru adevărata viață, cea veșnică. Un alt adevăr dezvăluit face referire la religia Daciei și la existența Dumnezeului unic: „Voi îl numiți pe Zamolxis Zeul nostru, dar Zeul nostru nu are încă nume. [...] Nu era decât numele provizoriu, atribuit lui Dumnezeu, acel Dumnezeu al cărui nume nu se dezvăluie încă muritorilor, dar care se va dezvălui curând. Trăim un timp al nebuniei și al speranței, timpul așteptării lui Dumnezeu”²³.

Când ajunge să intre în peștera Sihastrului, cel care ca un adevărat profet îi cunoaște drumul, Ovidiu, refuză să mai recunoască că scopul călătoriei sale este muntele sacru al dacilor, Kogaionon. Pentru Ovidiu, discuția cu preotul dac ia aspectul unei spovedanii, deoarece cu ajutorul acestuia ajunge să se cunoască pe sine și să găsească totodată răspunsuri pe care le căutase până atunci cu înfrigurare, la întrebarea preotului cu privire la cel mai mare păcat, Ovidiu răspunde „trufia”. De-aseamenea, preotul dac intuiește viața poetului, dinainte de a fi exilat, afirmând că iubirea i-a pricinuit multe suferințe, însă îl asigură că „Dragostea este cunoaștere”²⁴ și nu păcat.

În urma „spovedaniei”, Ovidiu își va însuși o învățătură care îi oferă împăcarea cu sine dar și cu lumea, având de-acum o nouă percepție asupra vieții. De fapt, din acest moment poetul latin găsește calea spre viața adevărată sau spre libertate, iar această cale implică neapărat valorile spirituale: „Suferi că ești departe de ai tăi, de cerul și pământul care te-au văzut născându-te. Să știi că un singur cer se întinde deasupra pământurilor noastre însângerate, iar exilul tău nu e decât o pregătire. Nu fi trist la Tomis și pregătește-te pentru cealaltă viață, cea veșnică, viață care nu e departe, în care durerea e necunoscută, căci timpul nu are noimă decât între limitele durerii. Styxul și ceea ce apele sale înconjoară nu există. Vei fi sau nu vei fi. Cei care vor fi nu vor cunoaște decât bucuria, căci vor sta în lumina lui Dumnezeu, iar această lumină nu e decât bunătate. Încearcă să nu faci rău, căci răul este cauza morții veșnice. Gândește-te că sufletul este lucrarea ta, că îl modelezi în fiecare zi prin faptele bune și că doar sufletul este veșnic”²⁵.

Odată descoperită calea un nou om se naște care își va găsi liniștea și izbăvirea doar în propriul eu. Această liniște, această renaștere îi fusese descoperită mai demult poetului fără însă să știe ce este. Când realizează prima călătorie în Țara Geților, condus de Dochia și îl întâlnește pe Mucaporus are un vis simbolic. În vis se făcea că realizează o călătorie în străfundul mării sub forma unui pește: „O lumină, ca o rază de soare, a străfulgerat peste ape drept în fața mea, iar în lumina aceea neașteptată am văzut un pește care înota în aceeași direcție. Era un pește obișnuit, mai curând mic dar care nu aparținea nici unei specii cunoscute. Nu avea o culoare anume și nici un semn nu-l distingea de ceilalți, dar, dincolo de rațiune, simțurile îmi spuneau că era vorba de pește, de o ființă care întruchipa toți peștii laolaltă, simbolul original al speciei sau al vieții în general. [...] Îl urmăream și mă simțeam năpădit de o mare fericire. [...] Găsisem drumul pe care-l căutasem în zadar toată viața”²⁶. Călăuzit de această rază luminoasă, Ovidiu se înalță spre un spațiu care nu era cel al mării, ci un spațiu necunoscut altul decât cel obișnuit, al vieții de zi cu zi. Pe parcursul acestei înălțări

---

²²Crenguța Gânsacă, Vintilă Horia. Al zecelea cerc. Eseu despre o trilogie a exilului, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2001, p. 43

²³Vintilă Horia, Dumnezeu s-a născut în exil, Ediția citată, p. 134

²⁴Idem, p. 137

²⁵Ibidem, p. 135

²⁶Ibidem, p. 82

Își face apariția o umbră asemănătoare unui om: „Umbra aceea era a unui om... îmi dădeam seama că era făcută dintr-o lumină mai intensă decât aceea a razei și a limpezimii care mă înconjură. Lumina aceea îi alcătuia oarecum consistența. Îmi spuneam: <<Am ajuns. Am ajuns în sfârșit. Iată-mă la capătul călătoriei mele>>”²⁷.

Nu întâmplător, scriitorul alege simbolul „peștelui”, se știe de altfel, că acesta era simbolul primilor creștini, simbol cu adâncă conotație hristologică. În limba greacă „ihtys” înseamnă „pește”, iar grecii au intuit în acest cuvânt anagrama lui Hristos, deoarece fiecare din literele cuvântului corespund numelui Fiului lui Dumnezeu: „Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul”. Transpus în roman, simbolul peștelui desemnează „convertirea” lui Ovidiu la viața cea adevărată, prefigurând adeziunea lui la Cel pe care întreaga omenire Îl așteaptă.

Trăind aceste revelații, Ovidiu se înseninează. Exilul însuși îi apare ca o binecuvântare, deoarece prin intermediul lui conștientizează adevărata sa trecere prin lume.

Din acest moment, pentru poetul latin, toate drumurile se îndreaptă spre ieslea din Bethleem, „noua Romă, Roma buneii-vestiri”²⁸. Cel care îi va aduce vestea cea bună este medicul grec Teodor, care se tâlcuiește „darul lui Dumnezeu”, dovedindu-se încă o dată că poetul latin face parte din tagma celor aleși, fiind printre primii oameni care au primit darul revelației lui Dumnezeu.

Paginile în care medicul grec îl anunță că „s-a născut Mesia”²⁹ sunt tulburătoare. Trecuse și el prin negura căutărilor până să-L întâlnească pe Fiul lui Dumnezeu, întrupat. Mesajul pe care îl aduce Teodor este acela că Fiul lui Dumnezeu, locuitor al cerului, se exilează în trup efemer, pentru a salva ființa umană și pentru a-i descoperi adevăratele sensuri ale existenței. „Dumnezeu s-a preschimbă în Om (deci <<exilat în carne>>) prin Fiul Său, Mesia. El s-a născut în exil pentru ca destinul lui să se împlinească, pentru a-i face pe oameni să înțeleagă faptul că le este asemănător prin durere”³⁰. Trăirea și asumarea totală a acestei revelații îl face pe poetul latin să nu mai vadă în exil o mare nenorocire, deoarece el poate fi și o cale a împlinirii ființei. Pentru Ovidiu, exilul devine o cale a cunoașterii de sine, precum și dobândirea credinței adevărate și a speranței, șansa de a se regăsi în adâncul singurătății și a suferinței. Exilul devine cheia deschiderii vieții eterne, confirmată de nașterea Dumnezeului unic, pentru că, nu-i așa, „Dumnezeu s-a născut, și El, în exil”³¹.

Romanul, în sine, se constituie într-o operă exemplară, ce reiterează condiția dramatică a omenirii, alungată din Raiul ceresc și totodată încercarea acesteia de a regăsi calea. Această condiție a alungării, a însingurării este trăită de intelectualul secolului XX, obligat să ia calea prierbiei spre o reconstituire a ființei. Și oare acesta nu este chiar Vintilă Horia?

BIBLIOGRAPHY

1. Crăciunescu, Pompiliu. „Vintilă Horia: transliteratură și realitate”, Traducere din limba franceză de Olimpia Coroamă, Ed. Curtea veche, București, 2011
2. Florea, Firan. Constantin M. Popa, „Literatura diasporei. Antologie comentată”, Ed. Poesis, Craiova, 1996

---

²⁷Ibidem, p. 83

²⁸Virgil ierunca, Op. cit., p. 252

²⁹Vintilă Horia, Dumnezeu s-a născut în exil, Ediția citată, p. 183

³⁰Gheorghe Glodeanu, Op. cit., p. 121

³¹Vintilă Horia, Dumnezeu s-a născut în exil, Ediția citată, p. 206

3. Florescu, Nicolae. „Vintilă Horia între ieșirea din a exista și intrarea în a fi”, Ed. Jurnalul literar, București, 2014
4. Gânscă, Crenguța. „Horia Vintilă. Al zecelea cerc. Eseu despre o trilogie a exilului”, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2001
5. Glodeanu, Gheorghe. *Incursiuni în literatura diasporei și a disidenței*, Ed. Libra, București, 1999
6. Horia, Vintilă. *Dumnezeu s-a născut în exil*, Traducere din limba franceză de Ileana Cantuniari, Ed. Art, București, 2008
7. Ierunca, Virgil. *Subiect și predicat*, Ed. Humanitas, București, 1993
8. Popa, Marian. *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, Semne, București, 2009
9. Rotaru, Marilena. *Întoarcerea lui Vintilă Horia*, Ed. Ideea, București, 2002
10. Vlad, Ion. *În labirintul lecturii*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1999 s

Reviste

Horia, Vintilă. *Scriitorul tânăr și estetica non existenței*, Meșterul Manole, Anul II, Nr. 13, ianuarie – martie, 1940